

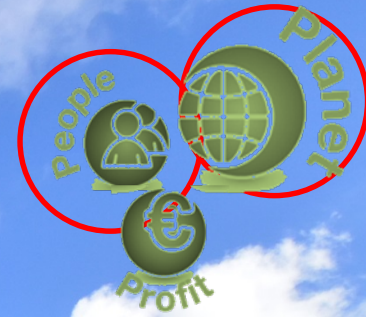
“Duurzaamheids aspecten Atlas”

Draagvlak creëren de
tot succes

Thijs Meulen
16 maart 2018

Bewustwording

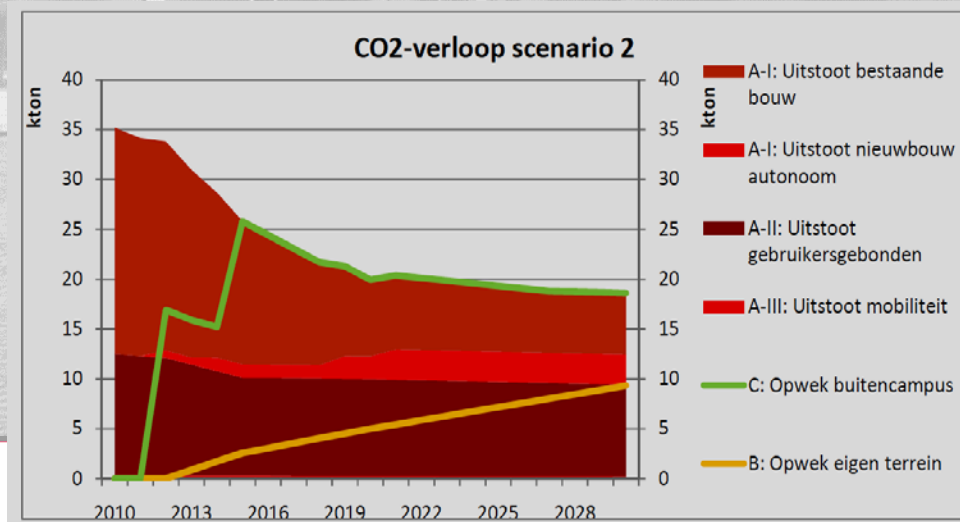

**“THE REAL SECRET
OF *SUCCESS*
IS *ENTHUSIASM*”**

Walter Chrysler

Bestuurlijke agenda duurzaamheid (ambities)

- TU/e Campus in 2015 klimaatneutraal en in 2030 voor 50% energieneutraal
- Vergroten aandacht voor duurzaamheid in onderwijs
- *Inzetten TU/e Campus als Living Lab voor innovatieve duurzaamheidsconcepten*
- Positioneren en profileren TU/e als duurzame universiteit (o.a. via rankings)

Geen gebruik van directe fossiele brandstoffen "Gasloos"

Sensitivity SWOT

Emerging
Nieuwste technieken

Growth
Opkomende technieken
toegepast op kleine
schaal

Mature
Bewezen technieken

Declining
Vervallen technieken

- Bestaandebouw
- Nieuwbouw
- Living Lab

Campus2020 Gebouwen

EPC DO100% 0,289

0,90
GJ/m²

“2007”
Referentie
0,84 GJ/m²

EPC 0,789

EPC 0,871

Flux

0,66
GJ/m²

EPC 0,605

Foto: Bart van Overbeek

Energielabel gebouw
Latenisse maakt de vergelijking met gebouwen met overeenkomstige aanmeting mogelijk.
Energiegebruik Nieuwbouw gebouw Flux

A
Dit gebouw is beter dan 10% van de gebouwen met vergelijkbare functie.

Dit gebouw
Wettig besparingspotentieel

Labelklasse	Naam architect	Adres	Bouwtijd (ja)
2006/2 n° 1	H. de Jong	Wolven Wijk 1001 Adriaan	2006
Opstartdatum	Opstartnummer	Handtekening	Handtekeningnummer
15-10-2016	3228	1900215001-150-0308	15102
Energiegebruik per m²	Handtekening	Handtekeningnummer	Handtekeningnummer
0,871	19022485	19022485	19022485

Standaard energiegebruik voor dit gebouw
Energiegebruik per verbruik naar maatstaf vergelijking met andere gebouwen mogelijk.

- Het standaard energiegebruik van dit gebouw is de hoeveelheid energie die jaarlijks nodig is voor verwarming, koeling, ventilatie, de productie van warm tapwater, verlichting en verrijking (verrijking van de lucht) van de binnenruimte van het gebouw.
- Bij de berekening wordt uitgegaan van het gemiddelde Nederlandse klimaat, een gemiddelde bezetting van het gebouw en een gemiddeld gebruik van elektriciteit (10 kWh/m² per m² en een verbruik van 20 kWh/m² per m²).
- De CO₂-emissie per jaar is gelijk aan de hoeveelheid energiegebruik vermenigvuldigd met de CO₂-emissie van het gebruikte energietoestel (bijv. 0,045 kg CO₂/kWh).

434,7 MJ/m² (verbruik)
26,7 kg/m² (CO₂-emissie)

Energielabel gebouw
Latenisse maakt de vergelijking met gebouwen met overeenkomstige aanmeting mogelijk.
Energiegebruik Nieuwbouw gebouw Flux

A++
Dit gebouw is beter dan 90% van de gebouwen met vergelijkbare functie.

Dit gebouw
Wettig besparingspotentieel

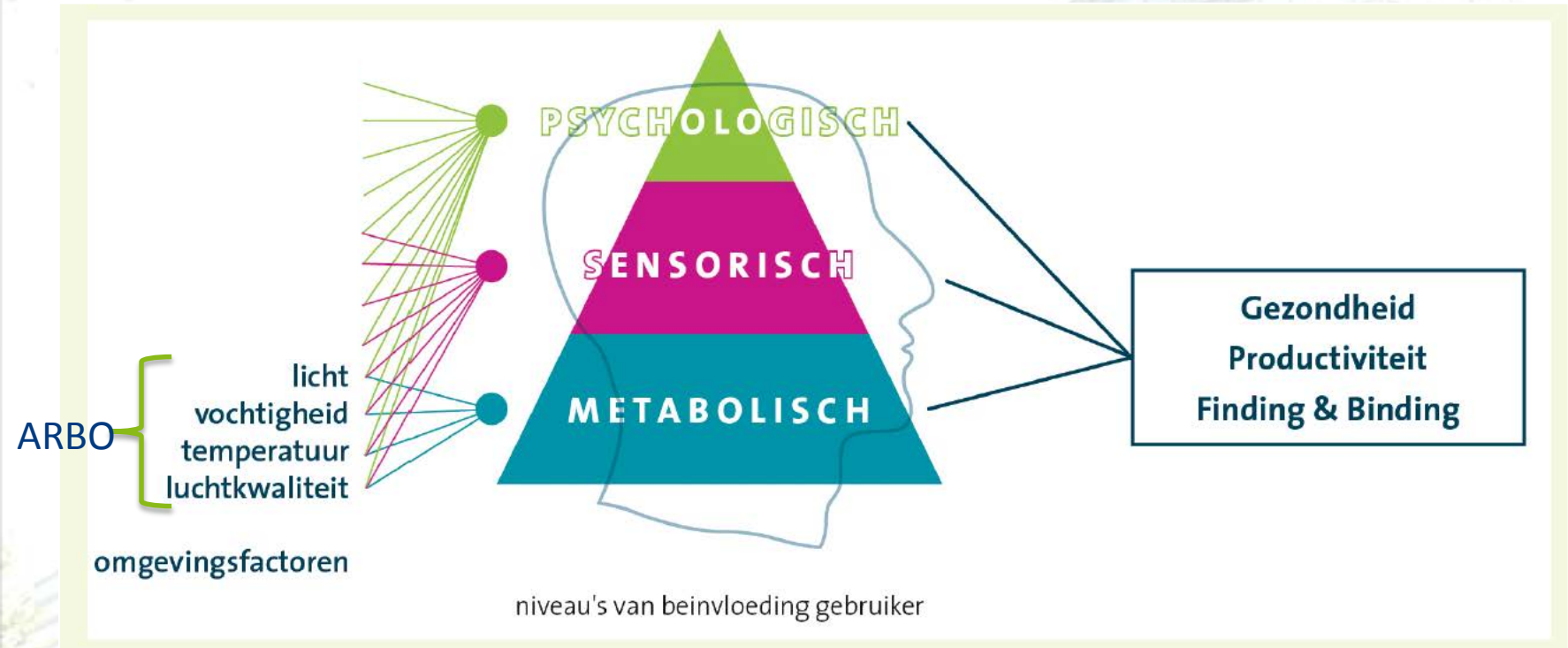
Labelklasse	Naam architect	Adres	Bouwtijd (ja)
2006/2 n° 1	H. de Jong	Wolven Wijk 1001 Adriaan	2006
Opstartdatum	Opstartnummer	Handtekening	Handtekeningnummer
15-10-2016	3228	1900215001-150-0308	15102
Energiegebruik per m²	Handtekening	Handtekeningnummer	Handtekeningnummer
0,605	19022485	19022485	19022485

Standaard energiegebruik voor dit gebouw
Energiegebruik per verbruik naar maatstaf vergelijking met andere gebouwen mogelijk.

- Het standaard energiegebruik van dit gebouw is de hoeveelheid energie die jaarlijks nodig is voor verwarming, koeling, ventilatie, de productie van warm tapwater, verlichting en verrijking (verrijking van de lucht) van de binnenruimte van het gebouw.
- Bij de berekening wordt uitgegaan van het gemiddelde Nederlandse klimaat, een gemiddelde bezetting van het gebouw en een gemiddeld gebruik van elektriciteit (10 kWh/m² per m² en een verbruik van 20 kWh/m² per m²).
- De CO₂-emissie per jaar is gelijk aan de hoeveelheid energiegebruik vermenigvuldigd met de CO₂-emissie van het gebruikte energietoestel (bijv. 0,045 kg CO₂/kWh).

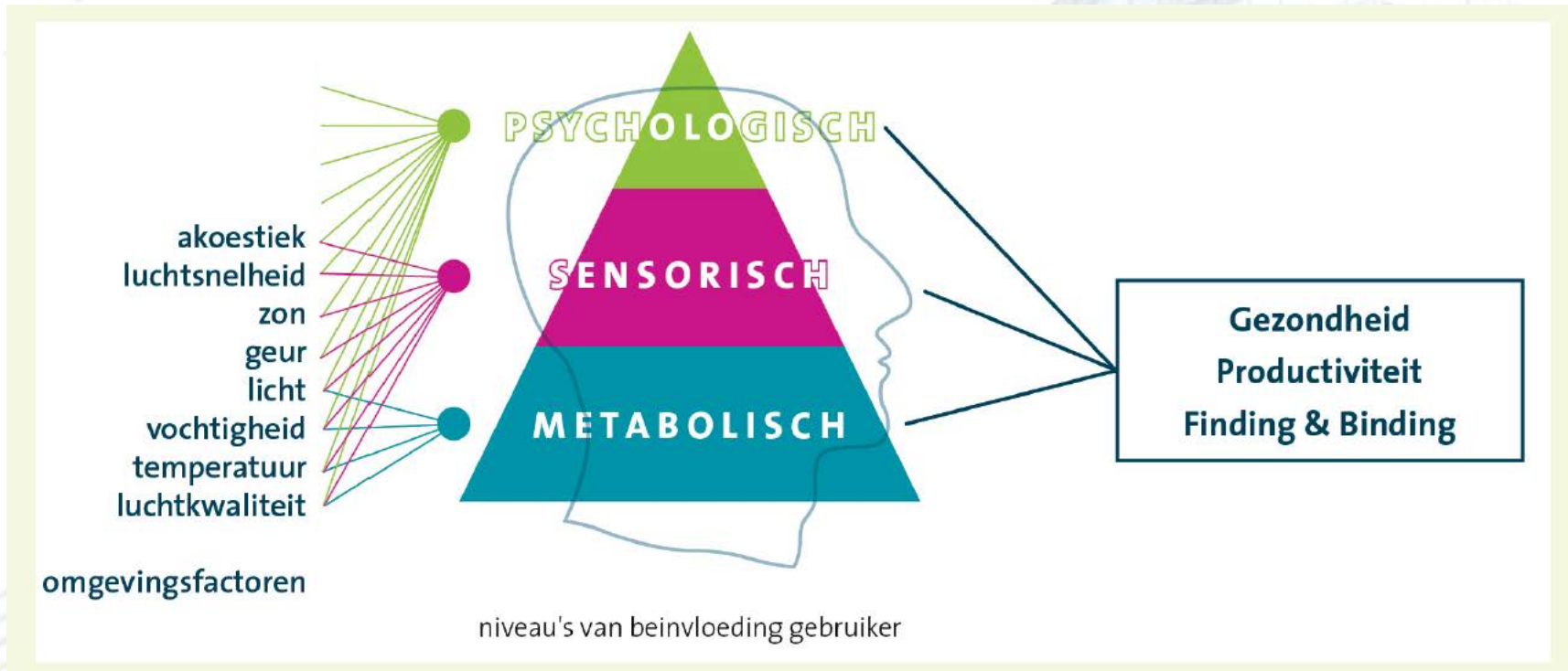
313,4 MJ/m² (verbruik)
19,2 kg/m² (CO₂-emissie)

Niveaue's van beïnvloeding gebruiker

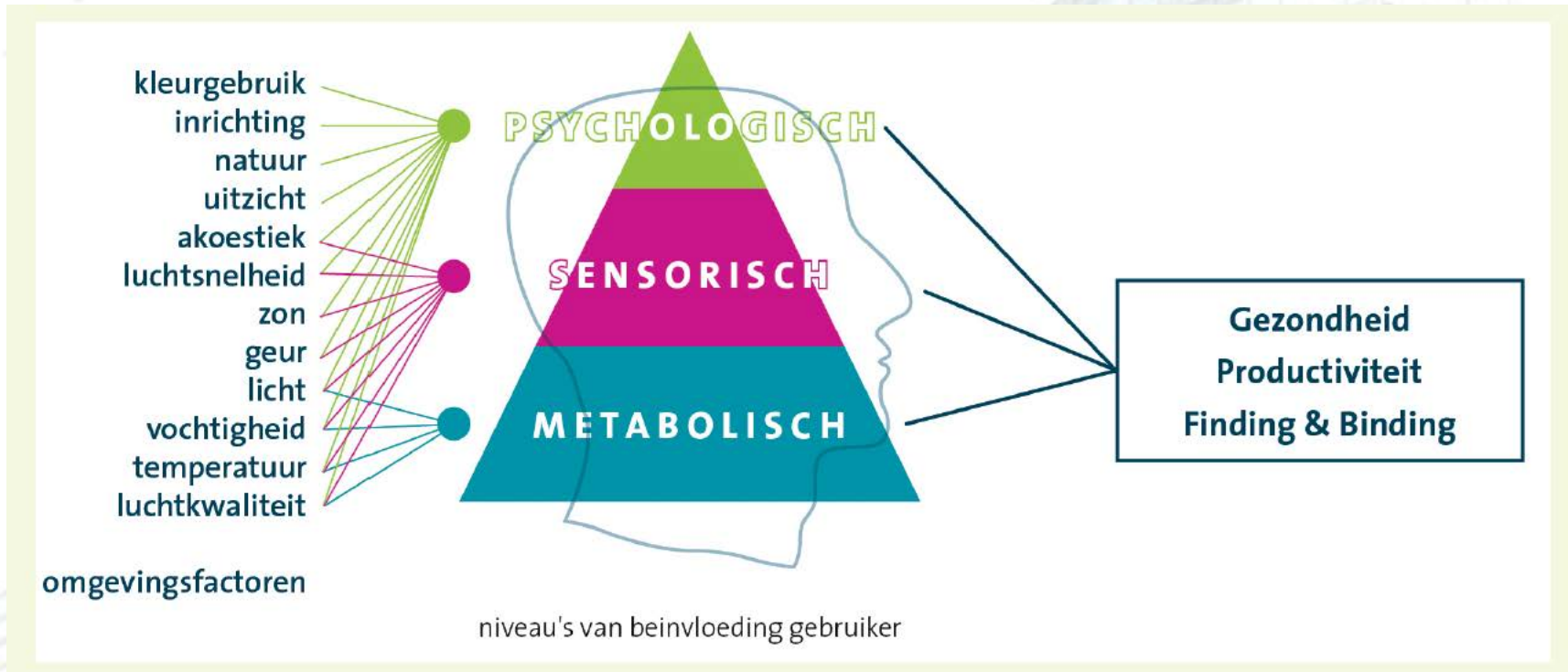

Bron: ir. G.J. (Gerarda) Nierman, omgevingspsycholoog, Royal Haskoning – Buildings
Metabolische waarnemingen: de kern waar het begint, eenvoudige waarnemingen
ARBO = Arbeidsomstandigheden wetgeving

Niveaus van beïnvloeding gebruiker

Niveaus van beïnvloeding gebruiker

Van functioneel naar een gezond en inspirerend gebouw

binnenmilieu afgestemd op gebruiksfunctie
geen hinderlijke prikkels
akoestische privacy
comfortabel
arbo-eisen
veilig

Behaaglijk

licht
nabijheid natuur
prikkelend
inspirerend
gebouw is spel
fascinerend
ontmoeten
binnentuinen
aantrekkingskracht

Betekenisvol

verlichting dimbaar
vrijheid
mogelijkheden
toegankelijkheid
flexibiliteit in gebruik
klimaat aanpasbaar

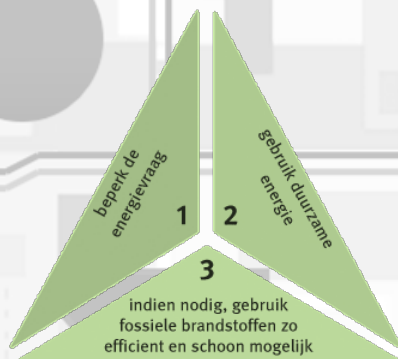
Beïnvloedbaar

Begrijpelijk

overzicht
vertrouwd
zichtlijnen
herkenningspunten
kleinschaligheid
toegankelijkheid
te openen ramen
natuurlijk

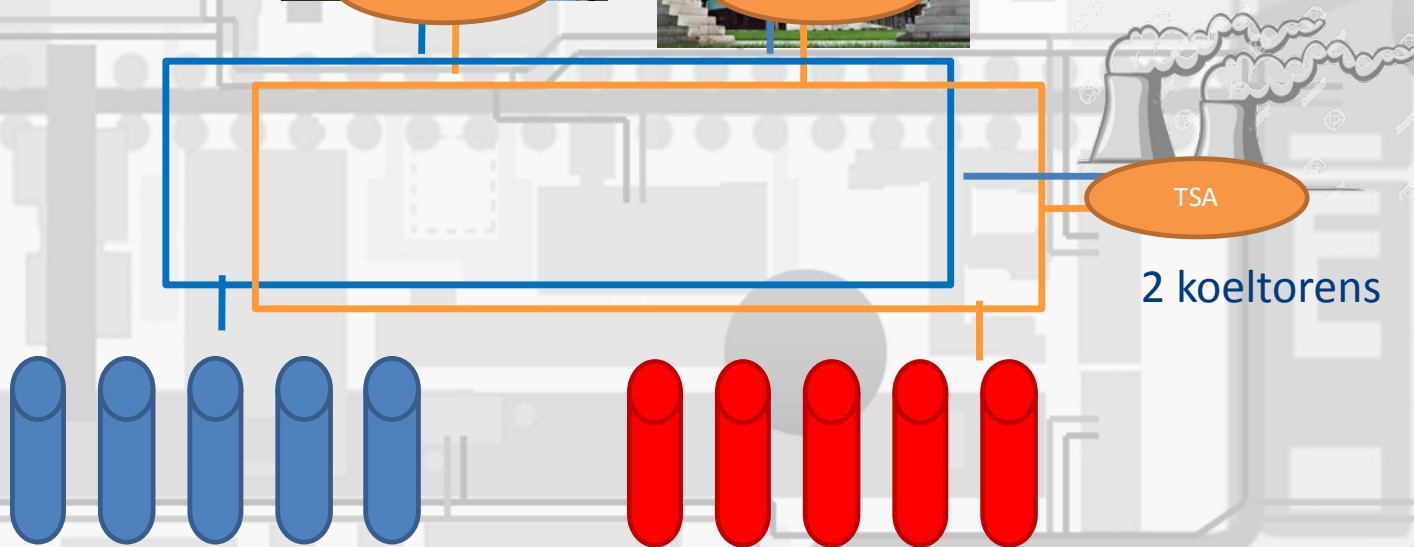
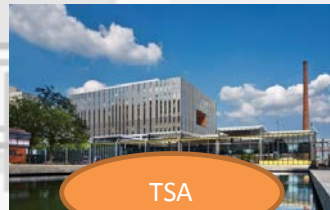
Duurzaamheid in techniek

- Beperk energievraag (geen aardgas)
- Gebruik duurzame energie
- Materiaal besparing (grondstoffen)
- Innovatief Gevelconcept
- Smart Energysaving Lighting

Trias Energetica

Aangesloten gebouwen:
2 warme, 1 koude en
15 gecombineerde gebruikers

16 koude bronnen en 16 warme bronnen
Broncapaciteit 125 m³/h total 2000 m³/h
Verdeeld over 3 warme- en 3 koude clusters

Drie generaties gebouwen

2de generatie
Masterplan 1
1998 – 2002
deels WKO

1^e generatie gebouwen
beperkt WKO

3de Generatiegebouwen 2012-2020 volledig WKO Campus2020

Geen gebruik van directe
fossiele brandstoffen
"Gasloos"

Foto: Bart van Overbeeke

Gebruik duurzame energie, PV op Sportcentrum en Spectrum 700 kWp

Gegarandeerde opbrengst
500.000 kWh per jaar

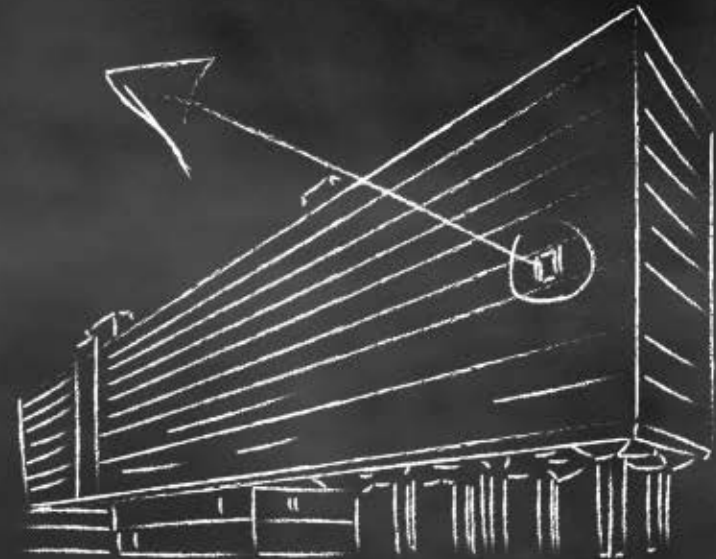
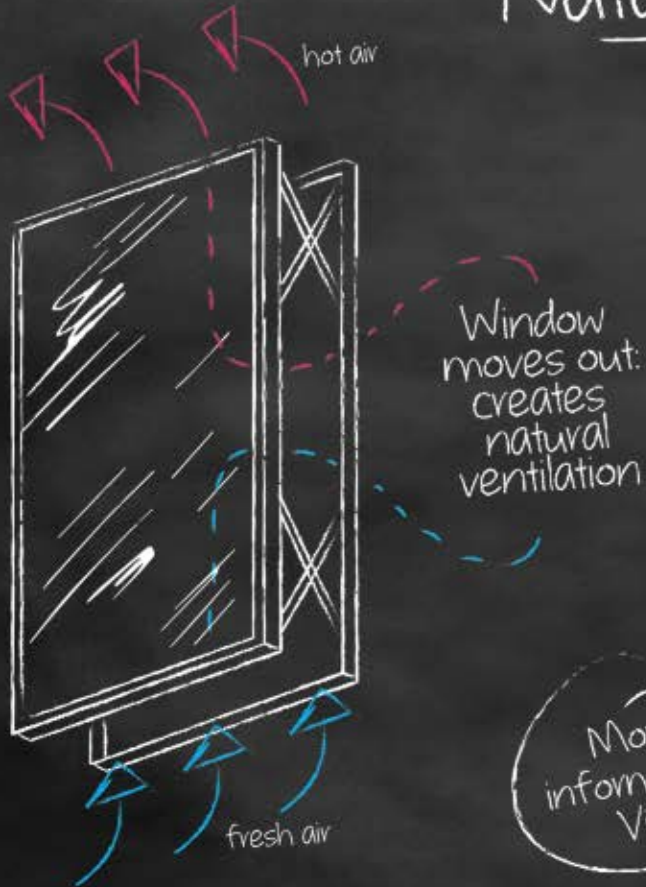
Besparing op grondstoffen

Slim slopen!

Natural ventilation @ Atlas

More
information?
Visit:

intranet.tue.nl/atlas

Actief gevelconcept, waarin de RC waarde kan variëren met screens en waar maximaal gebruik wordt gemaakt van natuurlijke ventilatie.

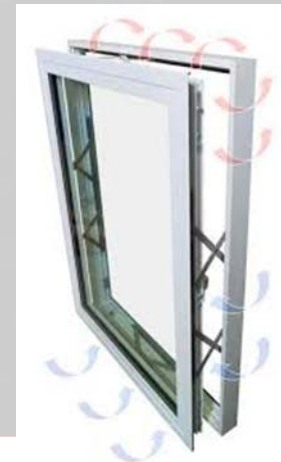
Actief gevelconcept

Eigenschap PAF ramen:

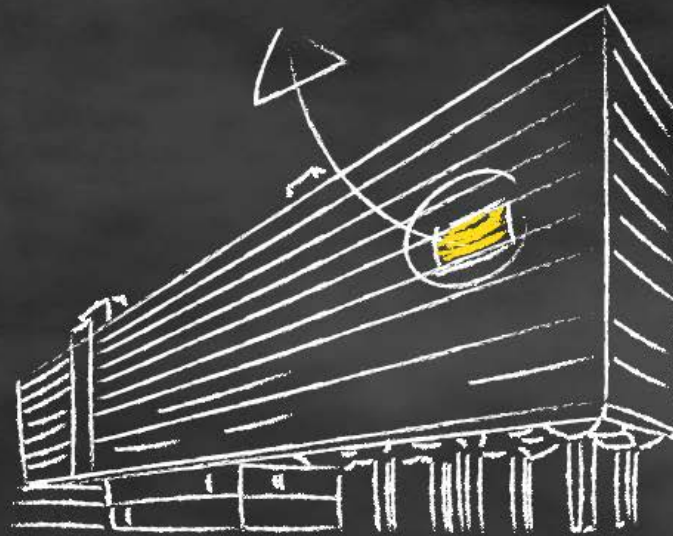
Verhoogde luchtstroming rond de volledige omtrek van het venster vergemakkelijkt zeer efficiënte natuurlijke ventilatie tijdens het sterk verminderen van tocht.

Frisse lucht wordt aangezogen via de onderkant van het venster, terwijl warme, muffe lucht wordt uitgestoten via de bovenkant van het venster, hierdoor wordt volledige circulatie van lucht in de ruimte gecreëerd

BART VAN OVERBEEKE

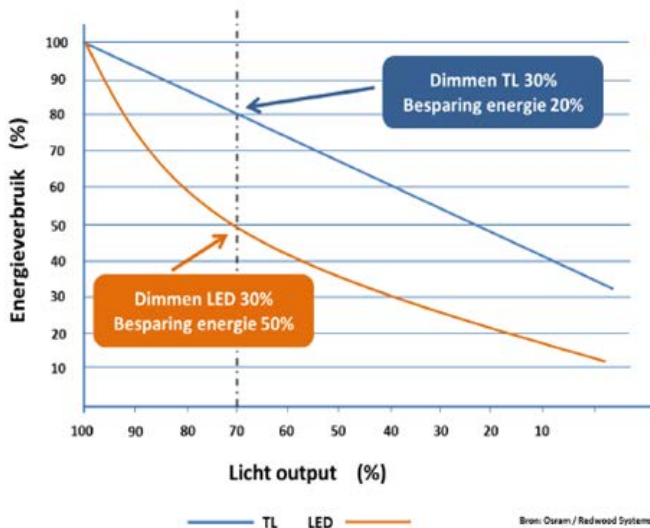
Intelligent lighting @ Atlas

intranet.tue.nl/atlas

Smart Energysaving lighting

Mogelijkheden led verlichting

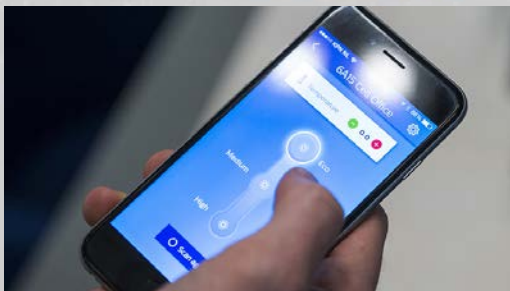
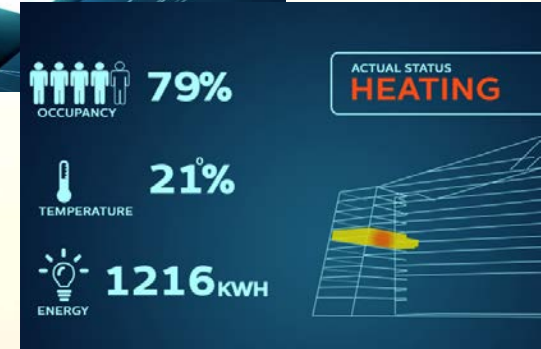

Effect dimmen TL verlichting:

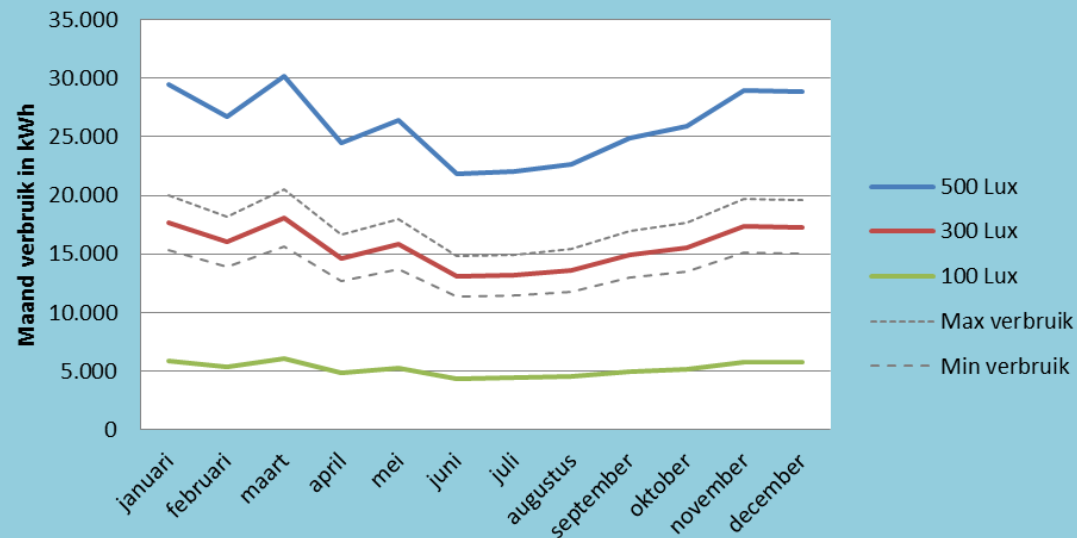
- In-efficient
- Kortere levensduur

Effect dimmen LED verlichting:

- Zeer efficient
- Verhoogt de levensduur

Energiebesparing door dimmen van armaturen

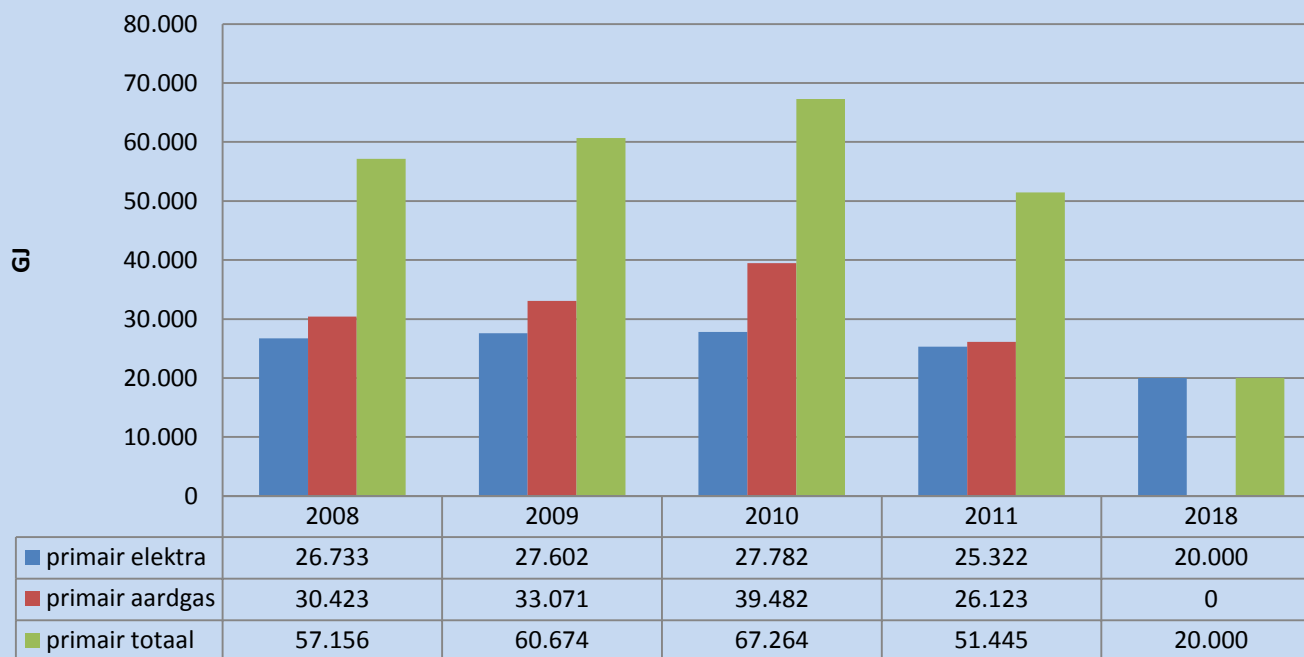

Energieverbruik voor- en na renovatie:

Atlas reduceert
het koeltoren
verbruik met 15%

Primaire energie

	2008	2009	2010	2011	2018 excl PV	
elektra	2.970.368	3.066.937	3.086.907	2.813.598	2.222.243	kWh
Aardgas	961.232	1.044.909	1.247.464	825.363	0	m3

BENG

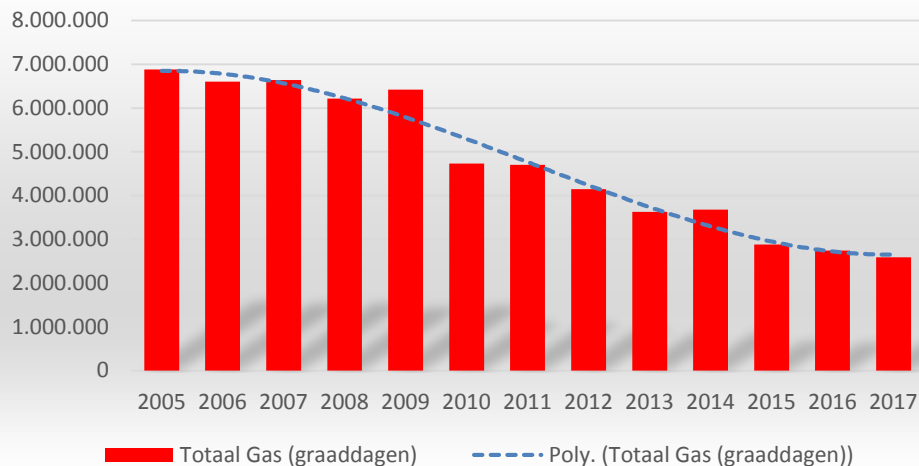
© BART VAN OVERBEEKE

500.000 kWh

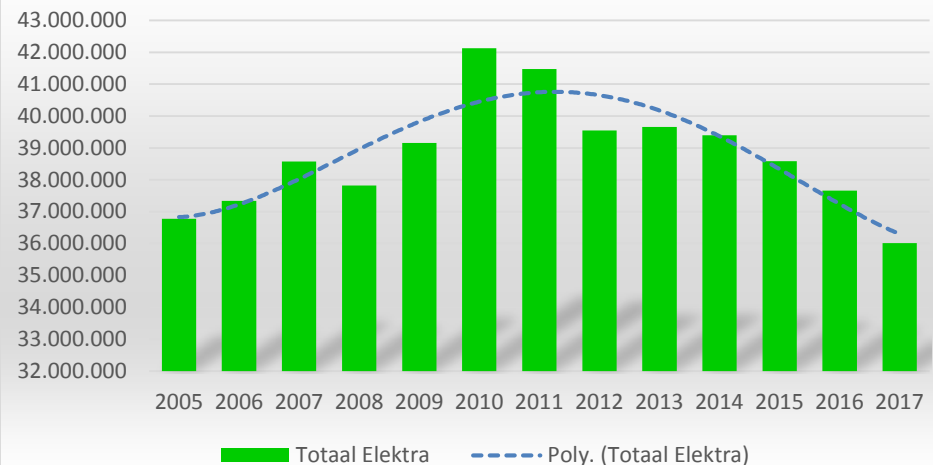
Toekomstplannen

- Op weg naar een gasloze Campus (terug naar 1.000.000 m³)
- Drie TU/e gebouwen zijn volledig gasloos, vanaf 2018 vijf gebouwen
- Aanleg Smart-Grid voor warmtepompen

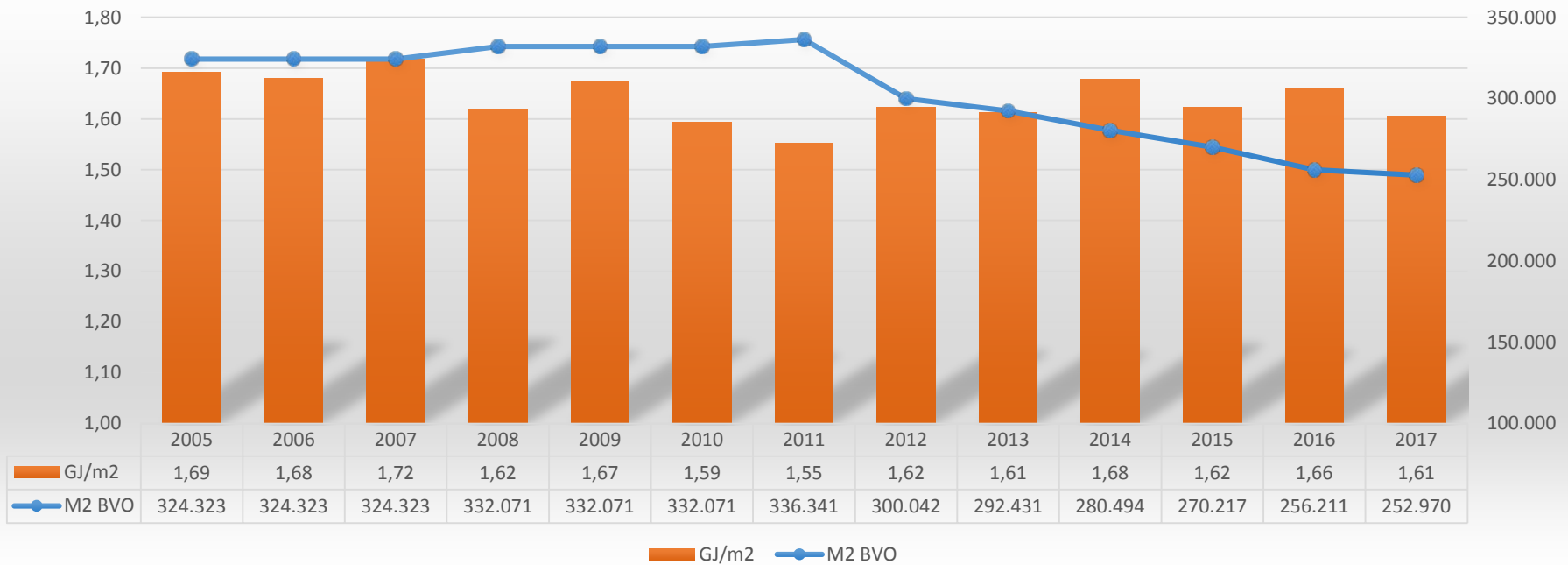
Totaal Gas in m³ (graaddagen)

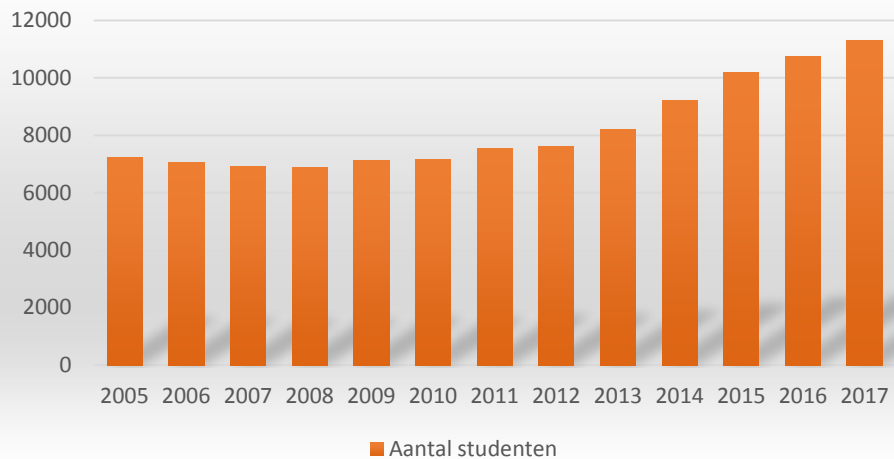
Totaal Elektra in kWh

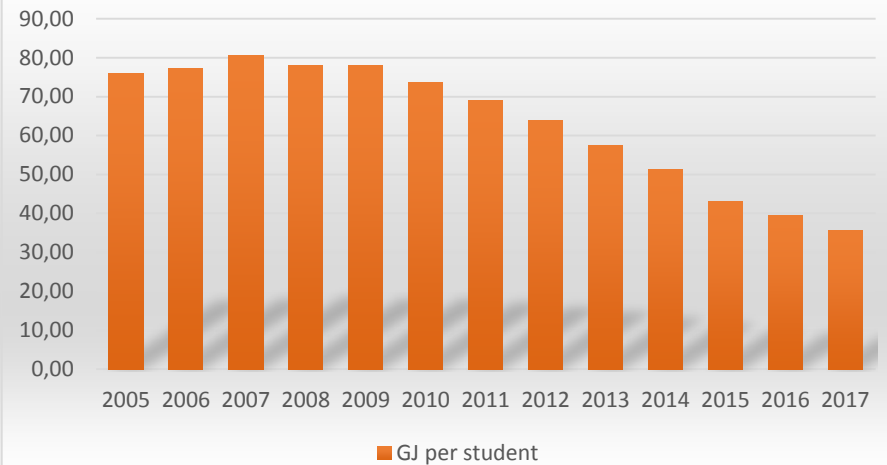
Verbruik in GJ/m²

Aantal studenten

GJ per student

Nu

“Toetsen op vakmanschap”

Je werk vandaag goed doen is een geweldige stap voor morgen

Morgen

“Sturen op perspectief”

Hij die niet stuurt wordt gestuurd

Middelen

“Zicht op verandering”

Om perspectief te zien moet je dingen soms omdraaien

Acties

“Bouwen op kansen”

Het willen is het begin van de ontwikkeling

Bedankt voor jullie aandacht!

© BART VAN OVERBEEKE